

Generalni pokrovitelj

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo civilnih poslova

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Министарство цивилних послова

IZVJEŠTAJ

Druga međunarodna konferencija

Gradimo mostove u obrazovanju odraslih

Mostar, 21.-22. oktobar 2016. godine

Pokrovitelj

Vlada Hercegovačko-neretvanskog
kantona/županije

U saradnji sa

Uz finansijsku podršku

Federal Ministry
for Economic Cooperation
and Development

Otvaranje konferencije

U Mostaru je od 21.-22. oktobra 2016. održana **Druga međunarodna konferenciju „Gradimo mostove u obrazovanju odraslih“** koju je, pod generalnim pokroviteljstvom Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, organizirao DVV International – Ured za Bosnu i Hercegovinu. Izuzetne uvjete za rad i druženje osigurala je Ustanova za obrazovanje odraslih „Emaus“.

Na konferenciji je učestvovalo više od 80 učesnika iz sedam zemalja Jugoistočne Evrope, među kojima su vodeći teoretičari, istraživači i praktičari iz oblasti andragogije. Pozivu se odazvalo šest kantonalnih ministara obrazovanja, predstavnici nadležnih vladinih tijela, te predstavnici nevladinih organizacija i privatnih organizatora obrazovanja u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini.

Cilj konferencije je bio napraviti pregled aktuelnog stanja, te pronaći adekvatne modele za unapređivanje prakse i saradnje u oblasti obrazovanja, učenja i obuke odraslih u Jugoistočnoj Evropi s fokusom na definiranje prioriteta za naredni period.

Nakon uvodnih riječi moderacijskog para, gospođe Tanje Raič Tarčuki i gospodina Zlatka Malića, konferenciju su otvorili:

- Adnan Husić, pomoćnik ministra civilnih poslova Bosne i Hercegovine
- dr.sc. Nevenko Herceg, premijer Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona
- dr.sc. Emir Avdagić, direktor DW International - Ureda za Bosnu i Hercegovinu
- Susanne Mattis, referat za odnose s javnošću, kulturu i protokol Ambasade SR Njemačke u BiH
- prof. dr. Katarina Popović, generalni sekretar ICAE (International Council for Adult Education).

Gospodin Husić je u svom uvodnom obraćanju naglasio da permanentno obrazovanje i stručno usavršavanje mogu pomoći pojedincu da se osjeća sigurnije u vremenu obilježenom stalnim promjenama, te da su nadležne vlasti u BiH prepoznale značaj obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja i usmjerene su na dostizanje evropskih standarda u ovoj oblasti.

Premijer Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije, dr.sc. Nevenko Herceg je, nakon iskazanog zadovoljstva što je upravo gradu Mostaru pripala čast da bude domaćin konferencije, govorio o potrebi za modernizacijom sistema obrazovanja i prilagodbom tržištu rada. Gospodin Herceg je najavio kako će već na narednoj sjednici Vlada HNK raspravljati o Zakonu obrazovanja odraslih i uputiti ga u dalju skupštinsku proceduru, s obzirom da je ovaj kanton jedan od preostala četiri koja nisu zakonski uredila oblast obrazovanja odraslih.

Direktor DVV International – Ureda u Bosni i Hercegovini, dr.sc. Emir Avdagić, je zahvalio prisutnim ministrima obrazovanja na dosadašnjoj uspješnoj suradnji, te istakao važnost ubrzanja procesa normativnog reguliranja oblasti obrazovanja odraslih u BiH (4 kantona – Hercegovačko-neretvanski, Srednjobosanski, Posavski i Kanton 10- kao i Distrikt Brčko još uvijek nemaju zakonski uređenu oblast obrazovanja odraslih) kako bismo se što prije približili standardima postavljenim u evropskom prostoru obrazovanja.

Gospođa Susanne Mattis, iz referata za odnose s javnošću, kulturu i protokol Ambasade SR Njemačke u BiH, je u svome obraćanju govorila o tradiciji Visokih narodnih škola, čija temeljna ideja ima korijene u 19. stoljeću, a glasi da je kontinuirano obrazovanje važno kako za akademski dio stanovništva tako i za radnike i zanatlije. Gđa Mattis je nadalje istakla značaj rada DVV Internationala na razvoju cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih za unapređivanje pomirenja i razumijevanja među različitim etničkim skupinama u BiH, kao i nekoliko projekata koje provodi Ambasada SR Njemačke a služe istom cilju.

Prof.dr. Katarina Popović, generalna sekretarka Internacionalnog savjeta za obrazovanje odraslih (ICAE), se osvrnula na neke od aktualnih tema, rezultata istraživanja i problema iz globalne perspektive. Dr. Popović je izrazila zadovoljstvo činjenicom da je *...cjeloživotno učenje...* „izborilo“ svoj put do agende Ciljeva održivoga razvoja, usvojenih nedavno u New Yorku, a i još jednom naglasila važnost obrazovanja odraslih za izgradnju mira i demokratije u savremenom društvu.

Panel diskusija

U nastavku konferencije učesnici su, kroz panel diskusiju, upoznati sa aktualnostima u proteklih godinu dana. Predstavnici svih prisutnih zemalja su bili:

- Mile Živčić, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih iz Hrvatske
- Andrej Sotošek, Andragoški center Slovenije
- Valbona Fetiu Mjeku, Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, Kosovo
- Zoran Velkovski, Filozofski fakultet Skopje, Makedonija
- Vesna Puratić, Sektor za obrazovanje pri Ministarstvu Civilnih poslova BiH
- Ljiljana Garić, Centru za stručno obrazovanje, Crna Gora
- Aleksandra Pejatović, Institut za pedagogiju i andragogiju, Filozofski fakultet Beogradu, Srbija

Slijedi kratak pregled dešavanja:

Makedonija

- U izradi: Strategija za cjeloživotno učenje
- U izradi: Strategija za obrazovanje odraslih
- Završeno pilotiranje Curriculum globALE
- Izrađen univerzitetski program na prvom ciklusu (4 godine) iz oblasti andragogije; proces akreditacije u toku
- U izradi: Nacionalni okvir kvalifikacija
- Povećan broj akreditovanih provajdera za obrazovanje odraslih
- U izradi: nova Globalna Obrazovna strategija 2017 – 2020
- Provođi se nekoliko projekata koji obuhvataju obrazovanje odraslih

Hrvatska

- Završen je EU projekt kojemu je cilj bio izrada dvaju standarda zanimanja i standarda kvalifikacija: andragog i nastavnik u obrazovanju odraslih. Čeka se odluka o opravdanosti donošenja standarda, a potom i kurikuluma za stjecanje navedenih kvalifikacija
- U toku je trogodišnji ESF projekt „Promocija cjeloživotnog učenja“ u sveukupnom iznosu od 1,5 milijuna eura (preko 11 mil. kuna)
- U završnoj fazi izrade: novi Zakon o obrazovanju odraslih koji bi trebao „ozakoniti“ važnost profesionalizacije andragoških djelatnika i pojačati standarde u obrazovanju odraslih
- Proveden drugi ciklus Curriculuma globALE
- U pripremi: EU projekti iz koji će se financirati izrada programa obrazovanja odraslih koji će ubrzati prilagodbu obrazovanja odraslih Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, ali i projekti iz kojih će se financirati provođenje konkretnih programa obrazovanja odraslih
- U pripremi: projekti koji će pomoći uvođenju sustava kvalitete u obrazovanje odraslih

Srbija

- Stupio je na snagu *Pravilnik o bližim uslovima u pogledu programa, kadra, prostora, opreme i nastavnih sredstava za sticanje statusa javno priznatog organizatora aktivnosti obrazovanja odraslih* (JPOA)
- Stvoreni su preduslovi za ostvarivanje neophodnih uslova u odnosu na potrebne kompetencije kadrova za obrazovni rad sa odraslima, definisani *Pravilnikom o bližim uslovima...*
- Na nacionalnom nivou akreditovano je 8 programa stručnog usavršavanja kadrova za razvoj kompetencija za rad sa odraslima (nosilac aktivnosti Institut za pedagogiju i andragogiju);

- Društvo andragoga Srbije (DAS) je propisalo standard i proceduru potvrđivanja stručnih kompetencija za rad sa odraslima, te vrši i potvrđivanje stručnih kompetencija za rad u obrazovanju odraslih
- Razvijena je i realizuje se široka međunarodna saradnja u okviru ERASMUS+ razmjene studenata andragogije, nastavnog kadra i nenastavnog osoblja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na osnovama aktivnosti u okviru projekta ESRALÉ
- Formirana i počela sa radom Radna grupa za izradu „Predloga standarda usluga karijernog vođena i savetovanja“, kao dijela aktivnosti JPOA.
- Održan niz obuka, koje su realizovali saradnici Katedre za andragogiju (među njima i studenti), Instituta za pedagogiju i andragogiju i Društva andragoga Srbije, posvećenih usavršavanju kadrova angažovanih na različitim poslovima u oblasti obrazovanja odraslih.
- U Srbiji, i u regionu, od 01.11.2016. počinje implementacija SERTO sistema kontrole i upravljanja kvalitetom u obrazovanju odraslih (Društvo za obrazovanje odraslih u saradnji sa mrežom partnera u Srbiji, Švajcarskom asocijacijom u obrazovanju odraslih i Udruženjem u obrazovanju odraslih SR Njemačke). SERTO obuhvata standard kvalifikacije trenera u obrazovanju odraslih i njemu prilagođene: sistem certifikacije trenera, sistem akreditacije programa obuke trenera i sistem validacije kompetencija trenera. SERTO pretpostavlja i standard kvaliteta organizatora obrazovanja odraslih i njemu prilagođen sistem akreditacije organizatora.
- Nastavljaju se aktivnosti Andragoške regionalne akademije (ARA)

Slovenija

- U pripremi: novi Zakon o obrazovanju odraslih koji će, do kraja godine, biti upućen u javnu raspravu
- Završen: projekt PIAAC (Programme for International Assessment of Adult Competencies) i prezentacija rezultata na području kompetencija odraslih za Sloveniju i komparativno sa ostalim državama OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development); rad na stručnim podlogama za međusekorske politike i izrada osam pojedinačnih sektorskih studija
- U toku izrada Nacionalnog sistema vrednovanja i priznavanja neformalnog učenja odraslih, na kojem zajedno rade Andragoški centar Slovenije i Centar RS za stručno obrazovanje
- Projekt Strategija razvoja i upotrebe vještina u Sloveniji, nositelj projekta je Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta i OECD

Crna Gora

- U pripremi: aktivnosti na organizaciji XV dana obrazovanja i učenja odraslih
- U pripremi: *Godišnji plan obrazovanja odraslih za 2017 godinu*
- U toku: realizacija Projekta Modernizacija stručnog obrazovanja (s težištem na reviziji metodoloških instrumenata)
- U toku: realizacija aktivnosti u projektima EPALÉ i Nacionalni koordinator
- Definisane druge/dodatne kvalifikacije i procedure za njihovo donošenje i smještanje u Crnogorski Okvir Kvalifikacija (COK)
- U pripremi: Programa obuke za Instruktoore praktičnog obrazovanja i unapređivanje saradnje sa poslodavcima u pogledu realizacije učenja na radnom mjestu
- Izrađena Andragoški priručnik za nastavnike u osnovnom obrazovanju odraslih
- U toku: izrada Strategije obrazovanja nastavnika (stručno usavršavanje) u Crnoj Gori

Kosovo

- Posljednja faza implementacije: *Strateški plan obrazovanja 2011-2016*
- Novi Zakon o obrazovanju odraslih 2013
- Uspostavljena Agencija za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih
- Obrazovanje odraslih se nudi u ca. 45 stručnih škola, 8 VT-centara (VTC), nevladinim organizacijama, privatnim provajderima, itd.
- Priznavanje prethodnog učenja
- Provode se novi programi za obrazovanje odraslih u okviru VTC i stručnih škola
- Obuka nastavnika i ToT u VTC-ima i stručnim školama se provodi u skladu sa Curriculum globALE (Level 0-3)
- Uspostavljeno 6 Centara kompetencija u 6 različitih regija na Kosovu (Ferizaj , Maliseva i Skenderaj , Mitrovica , Prishtina and Prizren)
- Provodi se revizija Nacionalnog kvalifikacijskog okvira bazirana na EQF;
- Nastavljen je validacijski i akreditacijski proces privatnih i javnih provajdera (programa)
- Revizija kurikuluma u prioritetnim sektorima
- Implementacija levela 5 NQF-a
- Novi *Strateški plan obrazovanja 2017-2021* je u posljednjoj fazi procesa odobravanja

Bosna i Hercegovina

- Usvojen dokument (2014.g.) *Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih*
- Usvojen dokument (2014.g.) *Strateška platforma razvoja obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u BiH 2014-2020.*
- Ministarstvo civilnih poslova upravo izradilo *Informaciju o provedbi Strateške platforme* od strane svih razina vlasti u BiH (uskoro će biti predmet razmatranja u Vijeću ministara)
- Šest kantona usvojilo Zakone o obrazovanju odraslih
- Na državnom nivou usvojena Reformska agenda 2015-2018 koja, između ostalog, povezuje tržište rada i obrazovanje
- Vlade kantona, Brčko Distrikta i Republike Srpske usvojile strategije, vezane za Reformsku agendu, a obuhvataju programe obrazovanja i cjeloživotnog učenja
- Unaprijeđena saradnja srednjih stručnih škola (kao organizatora koji u najvećoj mjeri provode aktivnosti obrazovanja odraslih) i drugih organizatora obrazovanja i biznis sektora u pogledu usklađivanja ponude sa potrebama na tržištu rada
- Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje (APOSO) sudjeluje u provođenju projekata u okviru Erasmus+ programa, a koji se odnose na obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje, posebno po pitanju povezivanja sa Evropskim prostorom cjeloživotnog učenja i promociji ovog vida obrazovanja. Agencija je, u skladu sa svojim mandatom, imenovala kontakt osobe za Evropsku platformu za obrazovanje odraslih – EPALE i Implementaciju Evropske agende za obrazovanje odraslih.
- Uloga Agencije u realizaciji projekta EPALE jeste pružanje podrške korisnicima na državnom nivou, odnosno, obavljanje funkcije Državne službe za podršku radi povezivanja aktera obrazovanja odraslih, prikupljanja i razmjene podataka, saradnje sa Centralnim servisom podrške pri Evropskoj komisiji, te promocija Evropske platforme u Bosni i Hercegovini
- U toku je projekt izrade kvalifikacijskog okvira podržanog od strane Evropske unije

Rezultati radionica

U drugom dijelu prvoga dana, te u prijedodnevnom satima narednog dana konferencije, učesnici su imali priliku sudjelovati u radionicama na četiri različite teme. Od deset predloženih, sljedeće teme su odabrane kao najznačajnije za sve učesnike od strane programskog odbora u pripremnom procesu konferencije:

1. Implementacija koncepta cjeloživotnog učenja u društvu (prijedlog iz Makedonije) – voditelji: Zoran Velkovski i Elena Rizova
2. Vještine odraslih (prijedlog iz Slovenije) – voditelji: Estera Možina i Darijan Novak
3. Standardi u obrazovanju odraslih (prijedlog iz Crne Gore) – voditelji: Ljiljana Garić, Veljko Botica i Biljana Maslovarić
4. Profesionalizacija andragoških djelatnika (prijedlog iz Hrvatske) – voditelji: Morana Koludrović i Mario Vučić

Radionica I - Implementacija koncepta cjeloživotnog učenja u društvu

U uvodnoj prezentaciji pojašnjen je pojam cjeloživotnog učenja (LLL = Lifelong learning), te dat pregled ciljeva u kontekstu cjeloživotnog učenja definiranih u različitim evropskim i globalnim dokumentima.

Uzimajući u obzir odstupanja u terminologiji i razumijevanju koncepta cjeloživotnog učenja u regiji Jugoistočne Evrope, a s ciljem predviđanja sljedećih koraka, učesnici su, podijeljeni u grupe po zemljama iz kojih dolaze, imali zadatak napraviti SWOT analizu (SWOT-Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats = Snage, Slabosti, Prilike, Prijetnje) za svoju zemlju.

Hrvatska

Snage Dobra obrazovna infrastruktura Strateške odrednice Mali izlazak iz sustava (osim vis. školstva)	Slabosti Neadekvatno inicijalno i kontinuirano obrazovanje učitelja za implementaciju LLL Nema kontinuiteta obrazovnih politika Nepovezanost znanstvenih istraživanja i provedbenog dijela sustava
Mogućnosti Dostupnost EU fondova Kontinuitet institucija odgovornih za implementaciju	Prijetnje/Izazovi Načelno prihvatanje strateških odrednica Ulazak kapitalističkog koncepta u obrazovanje

Crna Gora

Snage Zakonski okvir Strateška dokumenta Kvalitetna obrazovna ponuda Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Evaluacija OO (metodologija) Andragoško osposobljavanje kadrova	Slabosti Nedovoljan interes za OO od strane minist. obrazov. Lokalne vlasti ne prepoznaju značaj i svoju ulogu u OO Neadekvatno usmjereni resursi (finansiranje) Nepostojanje javnih institucija za OO Postojanje „sivih zona“ Nedovoljna svijest o potrebi za mjerenjem kvaliteta
Mogućnosti Primjena zakona i strategija u praksi Razvoj novih modela učenja (npr. e-learning) Raznovrsnija ponuda za sve Stvaranje kvalitetnijih kadrova Povezivanje sa privredom	Prijetnje/Izazovi Parcijaliziranost fondova (osnivanje fonda za OO) Visoko obrazovanje nema ponudu u kontekstu LLL Povećati interesovanje poslodavaca za ulaganje Priznavanje prethodnog učenja Izrada globalne i nacionalne strategije

Makedonija

Snage Pojam aktualan u javnosti Volja postoji Prisutnost u većini razvojnih dokumenata Deklarativno/ostvarljivo	Slabosti Nedovoljno razumijevanje pojma Da li LLL ili Education for all – miješanje pojmova
Mogućnosti Razbiti stav da se trebamo prilagođavati (trebamo učiti da bi mijenjali) Graditi kulturu učenja od najranije dobi Obrazovanje odraslih kao integralni dio ideologije LLL – obzirom da živimo u svijetu kvantificiranja	Prijetnje/Izazovi Kvantificiranje kvaliteta Parcijalni/globalni pristup – obrazovanje odraslih mora biti dio jednog zakona o obrazovanju a ne zaseban zakon Kordinacija – jačanje koordinacije tamo gdje se donose odluke (međusektorska saradnja) i u praksi (promjene se dešavaju odozdo prema gore)

Slovenija

Snage Pokrivena sva područja – formalno, neformalno, informalno (learning to know, learning to be, learning to do, learning to live together) LLL uključen u svestrateške dokumente (Bijela knjiga, strategije, zakoni)	Slabosti Filozofija LLL nije usvojena u svim sektorima /ministarstvima niti u okviru samog ministarstva obrazovanja Neusklađena terminologija i razumijevanje koncepta Implementacija nije sistemska nego projektna OO nije ravnopravno ostalim dijelovima obrazovnog sistema
Mogućnosti Novi Zakon o OO - stabilnost kadrova i finansiranja Kontinuirana znanstvena istraživanja i upotrebljivost rezultata Unaprijeđena međusektorska saradnja	Prijetnje/Izazovi Nedovoljno finansiranje i još se smanjuje (24 mio. €) Zavisnost razvoja od EU sredstava (što često znači prilagođavanje, usvajanje novih koncepata i sl.) Slaba Međusektorska saradnja Fokusiranost obrazovanja odraslih i LLL na trenutne potrebe tržišta rada

Srbija

Snage Svijest o značaju OO u okviru LLL (Dalja) profesionalizacija kadrova Primjeri dobre prakse; nevladin sektor Uređen sistem formalnog obrazovanja	Slabosti Jaz između strategije i implementacije Slabo socijalno partnerstvo u obrazovanju Nedostatak sredstava Nedostatak infrastrukture i instrumenata implementacije
Mogućnosti Proces evropskih integracija i spoljašnji pritisci na organe vlasti (npr. od strane UNESCO-a, OECD, i sl.) Realne potrebe društva i privrede Regionalna saradnja	Prijetnje/Izazovi Obrazovanje nisko pozicionirano kao vrijednost Odsustvo međusektorske saradnje Finansiranje

Kosovo

Snage Strategija razvoja za 2017-2022 Zakon za obrazovanje odraslih Nacionalni kvalifikacioni okvir Priznavanje prethodnog učenja Agencija za stručno obrazovanje i OO Podrška donatora	Slabosti Finansiranje Nedovoljna svijest o značaju LLL Nedovoljna saradnja svih aktera Nedovoljno ulaganje u razvoj ljudskih potencijala
Mogućnosti Dostupnost za sve građane Fleksibilnost obrazovnog sistema Prilagođenost programa tržištu rada	Prijetnje/Izazovi Nedovoljno finansiranje Nedostatak ljudskih resursa za implementaciju Nedovoljna kompetentnost kadrova u nadležnim ministarstvima i drugim institucijama Spor razvoj privrede Nedovoljna svijest poslodavaca

Bosna i Hercegovina

Snage Najveći dio BiH pokriven zakonima LLL prisutan u legislativi Lokalne inicijative, brojni provajderi Strategija, principi...kao integrirajući faktor Dugogodišnje iskustvo, kadrovi	Slabosti Implementacija zakona Neusklađenost sa tržištem rada Fragmentiranost upravljačkog sistema Nezainteresiranost poslodavaca Nedovoljna svijest o LLL i značaju ulaganja u OO
Mogućnosti Nova zanimanja Nove tehnologije Interes javnog i privatnog sektora Umrežavanje ponuđača Veća transparentnost (dobre prakse, raspodjela sredstava itd.)	Prijetnje/Izazovi Državno uređenje Interesi stranih donatora (zavisnost i prilagođavanje) Nedostatak kriterija kvaliteta Ekonomске migracije

Radionica II – Vještine odraslih

Nakon uvodne prezentacije o vještinama odraslih – kako se na njih gleda u nacionalnim, evropskim i globalnim politikama, šta pokazuju različita istraživanja, kako razvijati i koristiti vještine, itd. – učesnici su, podijeljeni u grupe, razmatrali 4 stupa koja obuhvata aktualni projekt u Sloveniji „Strategija razvoja i upotrebe vještina u Sloveniji“, s ciljem senzibilizacije za izazove na području vještina, identifikacije izazova u regiji i prikupljanja prijedloga za saradnju u regiji (npr. diseminacija primjera dobrih praksi, povećanje kapaciteta za akciju itd.).

1. Razvijanje vještina – Izazovi:

- pronaći način za permanentni monitoring stanja u pogledu vještina
- motiviranje odraslih za obrazovnu mobilnost
- profesionalno i životno vođenje
- razvoj vještina kroz cijelu školsku vertikalnu
- povezanost sa tržištem rada, tj. povezivanje općih i specifičnih kompetencija/vještina
- mogućnost razvoja specifičnih kompetencija/vještina na radnom mjestu
- opremiti mlade vještinama za uključivanje na tržište rada
- unapređivati vještine odraslih osoba sa niskim vještinama

2. Aktiviranje vještina - Izazovi

- samorefleksija vlastitih vještina (potvrda →verifikacija)
- prezentacija (stvaranje uslova)
- unapređenje vještina
- opis potreba i zahtjeva od strane poslodavaca prilikom raspisivanja konkursa
- evidentiranje i pravljenje baze vještina (validacija i mentorstvo) i razvijanje alata za prezentaciju vještina
- pasoš kompetencija (legitimacija svih vještine koje pojedinac posjeduje)
- aktivirati ljude sa velikim iskustvom za edukaciju mladih koji tek stupaju u radni odnos
- povećati udio radno-aktivnog stanovništva u svim starosnim grupama

3. Djelotvorna upotreba vještina - Izazovi

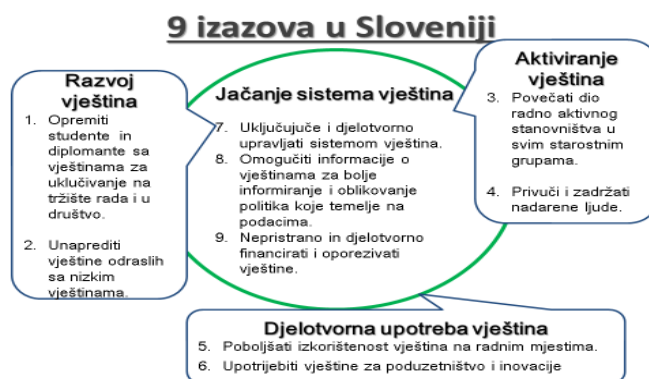
- vrednovanje upotrebe vještina od strane poslodavca i okruženja
- osigurati kontinuirani profesionalni razvoj na radnom mjestu (obzirom da se osnovne vještine mijenjaju)
- vođenje, mentorstvo i motivacija
- zdrava konkurencija i kultura organizacije
- „pravi čovjek na pravo mjesto i u pravo vrijeme“
- koristiti vještine za poduzetništvo i inovacije

4. Jačanje sistema vještina - Izazovi

- razvijanje strategija (sistematičnog pristupa)
- usklađivanje i zajednički ciljevi svih aktera u obrazovanju odraslih
- razvoj relevantnih vještina za nova radna mjesta prema potrebama tržišta rada
- prepoznavanje i vrednovanje vještina i prethodnog učenja odraslih i nadogradnja postojećih
- uključivanje poslodavaca u identifikaciji i kreiranju novih ili potrebnih vještina

Mogućnosti za saradnju:

- transfer dobrih praksi.
- umrežavanje poslodavaca sličnih djelatnosti
- regionalna standardizacija upravljanja vještinama u kontekstu evropske regulative
- korištenje postojećih platformi i mreža (EPALE, EBSN...)

Radionica III – Standardi u obrazovanju odraslih

Uvodna prezentacija je obuhvatala najvažnije aspekte uređenja oblasti obrazovanja odraslih u Crnoj Gori – legislativa, licenciranje organizatora obrazovanja odraslih, akreditacija programa, licenciranje nastavnog kadra, utvrđivanje kvaliteta. Učesnici su, podijeljeni u tri grupe, imali zadatak raditi na prijedlogu unapređivanja procesa uspostavljanja standarda, odnosno univerzalnog modela u pogledu provajdera, programa i provjeru kvaliteta.

Grupa I – Standardi za licenciranje organizatora obrazovanja odraslih

Kadar:

- menadžerska i stručna (andragoška) funkcija upravitelja/direktora!?
- nastavnici: andragoško osposobljavanje

Programi:

- verifikacija od strane stručnih tijela (zavod, ministarstvo...?); da li su potrebni javno-važeći programi?
- licence

Infrastruktura:

- prostor →opšti minimum
→za potrebe programa
- oprema

Grupa II – Standardi priznavanja programa obrazovanja odraslih

- formiranje nacionalnog savjeta za obrazovanje odraslih koji bi osnovao stručnu komisiju za verifikiranje programa odnosno usaglašavanje sa potrebama na tržištu rada
- skraćivanje procedura priznavanja programa

Grupa III – Evaluacija kvaliteta u obrazovanju odraslih

- postojanje realnih potreba
- ishodi učenja u skladu sa potrebama
- uspostavljanje nezavisnog tijela za kontrolu kvaliteta

Radionica IV – Profesionalizacija andragoških djelatnika

Kao uvod za raspravu i radionicu predstavnici Hrvatske su učesnicima pružili uvid u poduhvat izrade Standarda zanimanja i standarda kvalifikacije stručnjaka za obrazovanje odraslih, projekt koji se realizira na preporuku Evropske unije s ciljem usklađivanja sa evropskom obrazovnom politikom te Evropskim kvalifikacijskim okvirom. Neki od problema su bili ujednačavanje programa i ishoda učenja na nivou cijele države, odnosno zahtjev za mjerljivošću svih ishoda, izrada standardiziranih kurikuluma...

Izlaganje je prije kraja podstaklo diskusiju. Učesnike je, između ostalog, zanimalo do koje mjere je izražena autonomija fakulteta, npr. po pitanju priznavanja prethodno stečenog znanja, a ona, u ovom slučaju, seže do granica koje postavljaju Hrvatski kvalifikacijski okvir i Pravilnik o priznavanju prethodno stečenog znanja.

Nadalje, postavljeno je pitanje vezano za licenciranje andragoških djelatnika, odnosno razlike/sličnosti nastavnika i andragoga. Andragog bi bila osoba zaposlena na mjestu voditelja ustanove za obrazovanje odraslih, u organizacijskom i nastavnom smislu, te može ali ne mora biti i ravnatelj. Nastavnik ima niži set kompetencija i kvalifikacija, zaposlen je u nastavnom procesu i ne može raditi u funkciji andragoga usljed nedostatka specifičnog seta ishoda učenja (koje će, kako je planirano, moći steći naknadno u nekoj visokoškolskoj ustanovi). Dva pomenuta zanimanja – nastavnik, andragog - iako u određenim oblicima već postoje, ulaze u klasifikaciju zanimanja kao nova što je rezultat realizacije projekta.

Ovim i sličnim pitanjima i problemima se projektni tim i sam morao baviti tokom izrade Standarda zanimanja i standarda kvalifikacije stručnjaka za obrazovanje odraslih, te su, u nemogućnosti mijenjanja sistema obrazovanja „iz temelja“, vršene prilagodbe u skladu sa postojećim stanjem u pogledu legislative, infrastrukture, ljudskih resursa, itd.. Kao koristan metodološki alat se ispostavilo online savjetovanje, gdje je javnost mogla davati prijedloge za izmjene u skupinama ishoda učenja, na osnovu kojeg je urađena preformulacija nekih od skupina.

Slijede rezultati/odgovori koje su generirale tri grupe učesnika u nastavku radionice.

Grupa I – Koje su pozitivne i negativne strane standardizacije kvalifikacija odnosno koliko su i kako ishodi učenja za profesiju andragoga) mjerljivi (obzirom na teškoće mjerenja socijalno-emocionalnih kompetencija i razvijenosti generičkih vještina)?

- konstantno mjerenje ishoda kao sastavni dio procesa učenja
- mentorstvo kao metod mjerenja
- uvažavanje prethodno stečenog iskustva
- prilagoditi metod mjerenja ishoda prema ciljnoj grupi
- nisu svi ishodi mjerljivi, za neke je potrebna „samo“ senzibilizacija
- evaluacija/mjerenje od strane polaznika
- razvijanje sposobnosti/kulture samovrednovanja/samorefleksije

Grupa II – S obzirom na brze promjene u društvenoj/znanstvenoj/privrednoj oblasti, kako osigurati kvalitetnu izobrazbu andragoga?

Učesnici su se složili da se pri obrazovanju „andragoga za budućnost“ treba razlikovati između pojmova „zanimanje“ i „profesija“, a andragog je profesija. Postavlja se pitanje: ko je andragog, gdje on/ona radi? Mnogi griješe pri pretpostavci da ćemo ga/ju naći samo u oblasti obrazovanja i institucijama u sistemu obrazovanja bilo formalnog ili neformalnog, jer radi i u velikim kompanijama, u oblasti biznisa itd.. Do sada su andragoške poslove u kompanijama radili psiholozi, koji nemaju andragoške kompetencije. Razvoj ljudskih potencijala se bazira na učenju, pa ko će ga planirati i realizirati i vrednovati u kompanijama i drugdje ako ne andragog.

Dakle, kako obrazovati andragoga, kako predvidjeti koje kompetencije će mu/joj biti potrebne za deset godina. Predviđanja možemo vršiti samo na osnovu istraživanja. Andragog neće samo odgovarati na promjene nego će njima upravljati a i sam ih izazivati. Kako napraviti odgovarajući obrazovni program? Najveći akcent bi se trebao staviti upravo na gore pomenute specifične kompetencije i generičke vještine:

- „odstupiti“ od klasičnih psiholoških pojmova, npr. umjesto emocionalne i socijalne inteligencije koristimo pojam emocionalne i socijalne kompetencije, koju stičemo učenjem
- razvoj emocionalne i socijalne kompetencije
- razvoj komunikacijske kompetencije
- upravljanje
- coaching
- timski rad
- poticati naučno-istraživački rad

Grupa III – Kakva je povezanost stvarnih potreba u ustanovama za obrazovanje odraslih sa kompetencijama stečenim u inicijalnom obrazovanju - odgovaraju li stečene kompetencije potrebama na tržištu rada?

- prvi argument je da ne možemo uvijek odgovoriti na potrebe tržišta rada odnosno obrazovnim sistemom pratiti dinamiku promjena na tržištu rada (nekoliko najbolje plaćenih zanimanja ili današnjice prije pet godina nije ni postojalo)
- drugi argument je da možemo ali samo po pitanju profesije praktičara/trenera (andragoga) obzirom da je andragoška kompetencija nezavisna od znanja koje se prenosi, što ne isključuje činjenicu da se i ta kompetencija redovno mijenja odnosno ažurira

Konferenciju je uz riječi zahvale svima, što su posredno ili neposredno doprinijeli da ova konferencija bude održana na visokom nivou, zatvorio gospodin Emir Avdagić. U svojim završnim riječima direktor DVV International – Ureda za BiH je istakao da je veoma sretan radi toga što je Mostar, BiH, bio domaćin ovakvog jednog skupa koji će, bez sumnje, biti još jedan doprinos promociji koncepta cjeloživotnog učenja, ne samo u našoj zemlji nego i u regionu, doprinos saradnji u oblasti obrazovanja, razmjeni informacija i iskustava, te novih koraka ka etabliranju zajedničkog evropskog prostora cjeloživotnog učenja. Na kraju svog obraćanja g. Avdagić je, na veliko oduševljenje svih prisutnih, najavio da ulogu domaćina konferencije 2017. godine preuzima Republika Makedonija, a godinu dana kasnije, 2018.

godine, Republika Hrvatska. Po završetku službenog dijela konferencije, učesnici su imali priliku za neformalno druženje tokom posjete vrele rijeke Bune u Blagaju i obilaska staroga dijela grada Mostara.

Zahvaljujemo se svim partnerima na podršci pri organizaciji i provedbi konferencije, a naročito učesnicima za njihov izuzetan doprinos uspjehu ovog događaja. Zahvaljujemo i medijima Bosne i Hercegovine u kojima je konferencija imala velikog odjeka (ca. 60 izvješća – agencije, print, tv, radio i web) čime se još jednom pokazuje inspirirajuća i, kako ju je jedan dragi kolega nazvao, „magična moć andragogije“.

U Sarajevu, 03.11.2016.

Dr.sc. Emir Avdagić

Aida Fatić

